שוין פערטיג

אונאיהר קענט עס קריגען!

די

סודות

פון דער

מלחמה

האבען ארויסגערופען גרויס אינטערעס אין אלע קרייזען פון דעם אמעריקאנער יודענטהום.

דאס זיינען וואהרע פאקטען ווי די מלחמה האט זיך אנגעפאנגען און אזעלכע פאקטען וואס זענען אין קיין שום צייטונג, און קיין שום בוך, און קיין ווערק ניט פערעפענטליכט געווארען.

עס איז ווערטה פאר יעדען מענשען צו לעזען דיעזע קליינע פאמפלעטס, ווייל אזעלכע זאכען ערשיינען זעהר זעלטען אין דער אידישער ליטעראטור, איבערהויפט זיי זאלען זיין אריגינעל.

מיר האבען שוין פערקויפט הונדערטער קאפיעס אין אנדערע שטעדט און יעדער איינער דארף זיך זעהן צו־איילען און קויפען איינע פון דיעזע פאמפלעטס, ווייל זיי וועלען עס נאכהער ניט קענען בעקומען.

די פאקטען זענען בעשריבען אין א לייכטען שעהנעם אידיש, זיי זענען העכסט שפאנענד און עס איז א פערגעניגען זיי צו לעזען.

.. בלויז ..

10 סענט א קאפיע

איילט זיך צו און שיקט פאר א קאפיע אדער פרעגט אייער צייטונגס־פעדלער וועגען דעם וועט ער אייך שוין בעזארגען.

אבטונגספאלל

פערלאג „קענעדע"

The Canadian Jewish Pubslihing Co. of Toronto Limited., Toronto, Ont.

אונזער נאציאן און רעליגיאן

(פארזעצונג)

ווי אין פרייסען אזוי אויך איז בייערירן איז די צאהל געבארענע פון ריינע אידישע עלטערן ארונטערגעפאלען אויף איין העלפט. אין די יאהרען 1876-79 איז געווען 1677, און אין די יאהרען 1907-08 נאר 897 געבורטען. ביי דיעזעלבע צייט איז געוואקסען דער פראצ. פון געמישטע פון 0:83 צו 6:69 פון יעדע הונדערט. זאנאר די פערמעהרונג פון פ'ה קומט זעלטענער אין בייערן אלס אין פרייסען. ווי מיר האבען שוין דערמאהנט, ווייל אין בייערן פערוואלטעט דאס לאנד דער קאטהאליציזמוס.

אין קאפענהאגען די הויפשטאדט פון דענעמארק האט געוויעזען דער צענזוס פון יאהר 1906 דאס דארט זיינען געווען 78 געבארענע פון 376 ריינע הייראטהס און 370 פון 119 פערמישטע. דאס ערגרייכט שוין דער גרויסער פראצ. פון 47:2 ביינאהע העלפט, און אויך דא ווערט אימער זייער צאהל פערמעהרט און דער פראצענט פערגרעסערט.

דער שאדען וואס דער יודענטהום לייעט פון דיעזע פערמישטע הייראטס איז 80 ביז 90 פראצ. קינדער געבארענע פון א דאפעלער, דען ערשטענס, ווייל עס איז ווי די נאכקומענדע טאבעלען דאס פון עסט געשטעלט און בעוויזען געווארען ווערען ערצויגען אלס קריסטען אדער געריעזע פערמישטע הייראטען ווערען ענטזען נאכהער איבער צום קריסטענטהום. און דאס איז א שרעקליכער פערלויסט אין קוואנטיטעט. צווייטענס, די בלוט אריינמישונג פון א פרעמדע ראסע און דאס ווירקט שלעכט אויף דעם אלגעמיינעם יודענטהום אין גייסטליכען און מאראלישען ענטוויקלונג.

פיעלע סטאטיסטיקער זוכען צו בעווייזען דאס די צאהל געבארענע פון פ'ה איז פיעל קלענער אלס פון ריין געבארענע און וייער פרוכטבארקייט איז וועניגער וויא פון ריינע הייראטה אבער מיר האבען דערויף קיינע ריכטיגע בעוויזע. מיר האבען אבער ריכטיגע פיגורען דאס קינדערלאזע (עקר און עקרה) גיבט עס צווישען פערמישטע הייראטה א פיעל גרעסערער צאהל אלס ריינע הייראט. דער צענזוס פון פרייסען אין יאהר 1905 האט פאקטיש בעוויזען דאס 1940 פון 5117 פערמישטע הייראטען ד. ה. פיעל מעהר אלס איין דריטעל איז געווען קינדערלאז. דער צענזוס פון ברעסלוי פיר דעמזעלבען יאהר צייגט פאלגענדעס:

פערמישטע הייראטען צווישען פראטעסטאנט און קאטהאליק קינדערלאזע 24:4 פראצענט.

פערמישטע הייראטה צווישען איד און פראטעסטאנט קינדערלאזע 42:8 פראצ.

פערמישטע הייראטה צווישען איד און

ווי מיר זעהען איז די צאהל קינדערלאקאטאליק קינדערלאזע 46:58 פראצ. זינקייט פון פ'ה צווישען איד און קאטהאליק אדער פראטעסטאנט פיעל גרעסער ביינאהע דאבעל אלס צווישען פראטעסטאנט און קאטהאליק.

ווי מיר האבען שוין געצייגט איז דער שאדען וואס די פערמישטע הייראטס ברענגען דעם יודענטהום זעהר גרויס, דען דאס גרעסטע צאהל פון דריי ביז פיער פינפטעל וועלכע ווערען פון זיי געבוירען ווערען ערצויגען אין קריסטליכען גלויבען.

דער פרייסישער סטאטיסטיק פיר געבארענע פון פערמישטע הייראטס וועלכע זיינען נאך מיט זייערע עלטערען, ד'ה יונגע קינדער גיט אונז א ריכטיגען בעגריעף פון דיעזען גרויסען פערלויסט. פון צענזוס אין יאהר 1925 געפינען מיר אוים פאלגענדען רעפארט

געבארען פון פערמישטע הייראטען.

ערצויגען אלס אידען, צאהל געבארענע פון פערמישטע הייראט 7,016: טאטאל ערצויגען אידען 1,591: פראצ. 22:67.

ערצויגען אלס קריסטען, פון פערמישטע הייראטהען, 5,229: פראצ. 74:53.

ערצויגען אלס פריידענקער, פון פערמישטע הייראטהען 196: פראצ. 2:80.

ווי מיר זעהן איז פון די אלע געבארענע פון פערמישטע הייראטען פארבלייבען שטאט די העלפט וואס האט געדארפט זיין.

מיר מוזען אויך דאצו צוגעבען דאס נאר 22:67 פראצ. אין יודענטהום, אנדיא צאהל געבארענע פון פ'ה וועלכע ייערען ערצויגען אין אידישען גלויבען האלט אימער אין פאלען זינט דעם יאהר 1900,

מיר שטעלען היער פאר דעם אלגעמיינעם פאלען. לויט פאלגענדעס:

אין יאהר 1885 ערצויגען אין אידישען גלויבען 24:78.

אין יאהר 1890 ערצויגען אין אידישען גלויבען 25:48.

אין יאהר 1895 ערצויגען אין אידישען גלויבען 24:47.

אין יאהר 1900 ערצויגען אין אידישען גלויבען 24:21.

אין יאהר 1905 ערצויגען אין אידישען גלויבען 22:67.

איבערהויפט פערבלייבען אין אידישען גלויבען זעהר וועניג פון די יעניגע פערמישטע הייראטען וועלכע קומט פאר צווישען אידען און פראטעסטאנטען אין דייטשלאנד. דאס איז ווייל דער פראטעסטאנטישער גלויבען פערוואלטעט דאס לאנד. דער סאציאלער לעבען, די קולטור ענטוויקלונג און דער פאליטישער גלאנץ פון די פראטעסטאנטישע נאציאן רייצט און פערשאפט אנ'אנציהונגס קראפט דאס די געבארענע קינדער זאלען ערצויגען ווערען אין דעם פערוואלטונגס רעליגיאן.

מיר מוזען אם ענדע אויך צוגעבען דאס דער פראצ. וועלכע בלייבען אין אידישען רעליגיאן לויט די אויבענדערמאהנטע ציפערען צייגען ניט די ווירקליכקייט פון די צאהל וועלכע בלייבען פאר אימער אידען. ווי צייגען נאר דעם פראצ. פון דיא יעניגע וועלכע, ווערען ערצויגען אלס אידען זאלאנג זיי זיינען אין זייערע עלטערנס הויז, אבער מיר מוזען אויך צוגעבען דאס א גרויסע צאהל פון זיי, אין געוויסע שטעלען מעהרער אלס די העלפט פון די געבארענע פון פ'ה וועלכע ווערען ערצויגען אלס אידען. זא שנעלל ווי זיי ווערען בעפרייט פון די עלטערנס הויז און זייער איינפלוס. ענטזאגען זיך פון יודענטהום און נעהמען אן דעם קריסטליכען גלויבען, רען דער איינפלוס פון די קריסטליכע פאמיליע פון איין זייט און די פערמישונג פון קריסטליכע בלוט אין איהם ווירקט אויף איהם דאס ער זאל איבערגעהן צום קריסטענטהום, עס וועט ניט זיין איבערטריבען אלס מיר וועלען זאגען דאס פון די 22:67 פראצ. וועלכע זיינען ערצויגען געווארען אלס אידען דורך דעם וואונש אדער דרוק פון זייערע אידישע פאטערס אדער מוטערס, אלס זיי ווערען זעלבשטענדיג ווארפען פון זיך ארונטער 10 פראצ. פערבלייבען אידען.

דער צענזוס פון זאכסען פיר דעם יאהר 1905 צייגט דאס נאר 14:3 פראצענט פון זיי זיינען ערצויגען געווארען אלס אידען, און די העלפט פון זיי זיינען נאכהער געווארען קריסטען.

אין אונגארן בעשליסען געוועהנליך די יונגע פאאר וועלכע פערבינדען זיך דורך פ'ה אין וועלכען גלויבען זייערע קינדער זאלען ערצויגען ווערען. זיי פארמולירען עס דורך א קאנטראקט, אבער ניט אלע פיהרען אוים דעם בעשלוס פון קאנטראקט. און פון די 4,822 פערמישטע הייראטהס וועלכע זיינען דורכגעפיהרט געווארען אין פערלויף פון 10 יאהר פון נאר 1,181 קאפעלס, פון זיי איז געווען 1896 ביז 1906, האבען קאנטראקטירט 1,014 פיר קריסטליכע ערציהונג און 167 פאר אידיש.

אין דענעמארק וואו די ציוויל קאורט פאדערט דאס דיא יעניגע וועלכע פיהרען אוים פערמישטע הייראטה מוזען ערקלערען אין וועלכער רעליגיאן די קינדער זייערע וועלען ערצויגען ווערען, איז פון די 370 וועלכע זיינען געבארען געווארען פון 159 פ'ה 77 פראצ. בעשטימט געווארען אלס קריסטען, די איבריגע אלס אידען.

אין פראנקרייך ווערען כמעט אלע קינדער פון פ'ה ערצויגען אלס קריסטען.

אין אונגארן פון 462 געבארענע פון פ'ה אין יאהר 1907 ניט מעהר אלס 2 פראצ. ערצויגען געווארען אין אידישען גלויבען. אין פרייסען פון 776 געבארענע נאר 11:67 פראצ. ערצויגען געווארען אלס אידען. און אין בערלין פון 225 פ'ה נאר 15:15 אלס אידען. דיעזעס אלעס צייגט אונז דאס דער פערלויסט איז צו ערענסט און שרעקליך.

עס וועט ניט זיין פון אונזער זייטע קיין אונרעכט אלס מיר וועלען אויך אין דעם בעשולדיגען דעם רעפארם. די אסימילאציאן וועלכע איהר ענד ציעל איז איבערגאנג צום קריסטענטהום. די רעפארם איז אין א געוויסען גראד שעדליכער פיר דעם. יודענטהום אלס די געטויפטע, דען די אימפאטירטע גליעדער אבוואהל דער קערפער ווערט דאדורך פערקלענערט און פערליערט פון זיין קוואנטיטעט. דאך בלייבען די איבריגע גליעדער געזונד. די פערפוילטע גליעדער אבער וועלכע איז נאך אנגעבונדען אן די איבריגע גליעדער פערדארבט און פערקריפעלט זיי און בעאיינפלוסט אויף דעם גאנצען קאנסטרוקשאן.

(פארזעצונג פאלגט)

שטימען פון פאלק

ווערטהער פריינד רעדאקטאר!

זינט אייער צייטונג ערשיינט, האט איהר אימער געקעמפפט נעגען אונגערעכטיגקייט, וועלכע זענען בעגאנגען געווארען צו איינצעלנע פערזאנען, אדער פעולע. זא איך וואלט וועלען איהר זאלט דורך אייער צייטונג ציהען די אויפמערקזאמקייט פון אונזער אידישער בעפעלקערונג פון טאראנטא צו דיעזען פאקט.

אין דער צייט ווען איבער דער גאנצער וועלט טרייט מען צו העלפען דיא ליידענדע אין די מלחמה לענדער, פערגעסט מען די, וועלכע זיינען ניט דירעקט דער מלחמה און ניט וועניגער ליידענדע.

אין ניו־יארק העלפט מען די קרבנות פון דער מלחמה, אויך פערגעסט מען ניט די טויזענדער ארבייטסלאזע פאמיליעלייט, וועלכע ליידען ניט וועניגער ווי די אידען אין לארז. דאס זעלבע טהוען די אידען אין שיקאגא, מאנטרעאל. איבעראל, נאר ביי אונז אין טאראנטא איז אלעס שטיל, מען רופט קאנפערענצען, מיטינגען. מען שאפט געלד פאר די ליידענדע אין איירופא און אין דער עלבער צייט פארגעסט מען זיך אין די פיעלע פאמיליעס, וועלכע ליידען פון הונגער און קעלט דא אין טאראנטא, די ארבייטסלאזינקייט איז שרעקליך גרויס. דער לעצטער יאהר איז געווען זעהר א שלעכטער, נאך ערגער איז געווארען זינט קענעדע איז צוגעשטאנען צו דער מלחמה.

צווישען די ארבייטסלאזע געפינען זיך פיעלע, וועלכע האבען שוין ניט געארבייט מאנאטען בעפאר דער מלחמה און דעם ווי די מלחמה האט אויסגעבראכען, האט זיך זייער צאהל פערגרעסערט און קיינער טהוט פאר זיי גארנישט, אויב אימעצער פון די היגע אידען טוהט פאר די אריבייטסלאזע, איז ניט פאר די אידישע.

ווען די אידישע ארבייטסלאזע האבען זיך געווענדעט נאך שטיצע צוזאמען מיט די קריסטען צו דער „האוז אף אינדוסטרי" האט מען זיי געשיקט צו די „ליידיעס אייד סאסייטי", די ליידיעס אייד סאסייטי, האט געגעב ארימע לייט, חוץ די ארבייטסלאזע, און ווען אייניגע ארבייטסלאזע האבען זיך צו זיי געווענדעט נאך הילף, האבען זיי דאס געטהון אויף אזא אופן אז פיעלע האבען זיך אבגעזאגט פון צו נעהמען, ווייל נאכדעם, ווי מען קריגט פון זיי א דאלער, ווייסט די גאנצע שטאדט און עס איז א בושה ארויס צוגעהן אין סטריט ווייל פאר אן ארבייטער איז צדקה א שאנדע. און דערפאר זיינען דא פיעלע פרויען וועמעס מענער זיינען אין די סטייטס און דא ליידען זיי שרעקליך, קיינער העלפט זיי ניט, וועגען דיפיעלע פאמיליעס איז שוין אבגערעדט, זיי האבען ניט מיט וואס רענט צו צאהלען, קוילען צו הייצען ברויט צום עסען, און מילך פאר די קינדער.

דארף מען שוין ערגער?

ווי לאנג וועט דאס אזוי זיין? מען וועט שרייבען, ריידען, און היצען זיך פאר די ליידענדעאין אייראפא, וועגען וועלכע די גאנצע אידישע וועלט זארגט, און מען וועט זיך מאכען ניט זעהענדיג אויף די הונדערטע ארבייטסלאזע און ליידענדע דא אין שטאדט.

עס וואלט געווען ניט מעהר ווי רעכט, אז מען זאל זיך נעהמען צו שאפען שטיצע פאר זיי.

ראבי הזשייקאב האט זיך געוואונדערט, ווי קומט עס, אז איין ארבייטער זאל ניט האבען אפגעשפארט אויף דער שלעכטער צייט. ער ווייסט זיכער ניט וויפיעל אן ארבייטער פערדיענט, ער דיינקט, אז אלע קריגען די ווידזשעס פון א ראבי.

איך גלויב, אז די אידישע בעפעלקערונג אין טאראנטא דענקט אידיש און מען וועט זיך שנעל נעהמען שאפען הילפע פאר די אידישע ארבייטסלאזע, ניט דורך די ליידיעס, און ראביים, נאר דורך ארבייטער און מיטפילענדע.

איין ארבייטסלאזער.

— 0 —

ווערטהער הערר רעדאקטאר!

אין אייערע עדיטאריעלס פיר די לעצטע וואכען לעזען מיר פיעלעס פון דעם טרויעריגען צושטאנד בנוגע די כשרות אין טאראנטא.

די הפקרות איז שוין אוועק אזוי ווייט אז אפילו די רבנים מיט די שוחטים האבען זיך פערקויפט צו די האלסייל בוטשערס, זיי האבען פערקויפט זייערע נשמות אויף די נשמות פון די 30 טויזענד אידען פון טאראנטא פאר א נזיד ערשים, זיי מוזען אויספאלגען וואס דער גויאישער האלסיילער פאדערט פון זיי.

אזעלכעס האט פאסירט לעצטענס אין א האלסייל שלאכט־הויז, אז דער גויאישער מענעדזשער האט געפאדערט פון זיינע 3 שוחטים, זיי זאלען געבען א הכשר אויף פעטס, כאטש זיי האבען ניט געוואוסט פון וואס דאס איז געמאכט געווארען, צו פון חזיר אדער ניט און אויב זיי וועלען דאס ניט טהאן, זאגט ער זיי אב אין גאנצען פון זייערע דזשאבס. די שוחטים זיינען געווען געצוואונגען אויספאלגען דעם ארדער פון גוי, כאטש די רבנים האבען זיי מזהיר געווען זיי זאלען דאס ניט טהאן, ווייל דער ארדער פון גוי שטעהט ביי זיי העכער פון דעם רב און צוליעב דעם האט מען טאקי דעם רב פון שלאכט־הויז אבגעזאגט, אז ער טאהר זיך מעהר ניט געפינען אין שלאכט־הויז. פרעגען מיר פון אייך, רבנים מטאראנטא אויב מיר אידען מעגען קויפען כשר'ע פלייש פון אזא שלאכט־הויז אהן א ריכטיגע השגחה אויף אויב די שוחטים האבען איצט נאמנות אויף כשרות אין אזא שלאכט הויז אהן שטרענגער השגחה?

רבנים וואס פערשוויינט איהר אזא סקאנדאל? וואס פערבעהאלט איהר פון אונז דעם אמת! דענקט איהר דען, אז עס איז שוין אין אמת'ן אבגעשטארבען אין גאנצען די אידישקייט ביי אונז?

לאזען מיר דאס אונטערזוכען דעם גאנצען אמת, זאל די בוימאויל ארויפשווימען אויף'ן וואסער, זאלען מיך אוים געפינען דעם שולדיגען און ער זאל בעשטראפט ווערען.

א איד וואס וויל עסען כשרות.

האנדעלט מיט א קאמפאניע וועלכע אנערקענט אייך פאר קאסטומערס און וועלכע מאכט קיין אויסנאהם געזען געגען אידישע סטארקיפערס

עטוואס נייעס!

דאס איז אונזער נאמען:

ריינבאו מעהל

דאס איז אונזער ועסעל

ריינבאו מעהל איז געמאכט פון בעסטען ווייץ וואס געלד קען קויפען און וועט מאכען די בעסטע ברויט און קייק.

ריינבאו איז א נייעס מערל און מיר פערלאנגען איהר זאלט עס טרייען.

אייער גראסער האלט ריינבאו מעהל.

פערלאנגט עס פון איהם

„פאדערט ריינבאו מעהל"

עס גיבט קיין בעסערעס

The Canadian Cereal & Flour Mills Ltd., Toronto

רעפרעזענטיוו: זש. סניטמאן 125 ליפינקאט סט. טעל קאל. 3174

צו די גראזערי לייט

העד אפיס: טארנטא ראיאל בענק בילדינג. 14־טע פלאר טעל. מ 2619

טאראנטא, סיילס אפיס: 285 האלאנדעוו. טעלעפאן קאלעדוש 3174

דזשענעראל אפיס: גאלט אנט.

(פארזעצונג פון פיידוש. 4)

טעל, און שטעלען דארט א חופה. גבירים האבען עס היינט אויפגעכאפט.

אז אהן נדן און ביי אזעלכע קליינע הוצאות איז צו גאט א האפענונג, מען זאל ארוים פון דער חתונה ניט קיין גרויסער בעל חוב.

שרייבט ער דער מחותן זיין הסכמה אויף שבת נאך שבועות. בעקומט ער ווי דער א בריעף פון מחותן מלא כעס: ווען ער זאל שוין האלטען נאך פסח, וואלט איהם שוין ניט געקוועטשט, דיא־חתונה זאל געווען זיין די גאנצע מרה־שחורה איז ראך דער פסח.

ענטפערט ער ווידער, אז היינטיגע צייטען איז קיין חלוק ניט „פסח" אדער „ניט פסח".. תמיד איז מען אין די הענד ביי דעם, „וואס ניט ווערטה צו דערמאהנען".

ענטפערט דער מחותן: אף־על־פי־כן. חיים איז אריינגעפאלען אין א מרה שחורה: ווער ווייסט צו מעג ער אויף זיך נעהמען דעם אחריות־ דערפון? ער קאן וויסען, וואס מארגען וועט זיך טהון? אז יענער ברענט אזוי חתונה צו מאכען איז דאך א סימן אז עס איז א „גאט זאך".

ווייל ער ענטפערען דעם מחותן, אז ער בעשטעהט אויף שבת שירה. מישט זיך איהם דא אבער אריין דאס ווייב. אויף שבת שירה, זאגט זיא, קומט איהר ניט אוים — עס וועט ניט אויסקומען!...

— וואס הייסט, ס'וועט דיר אויסקומען!....

שווייגט זיא.

א ביסעל שעהמט זיך גיטעל, חיים'ס ווייב, צו זאגען דעם טעם. עס איז שוין ניט לויט דיא יאהרען... א ביסעל איז איהר גלאט פערדריסיג. פאר וואס זאל זי עס דארפען זאגען? פאר וואס שטויסט זיך חיים אליין ניט אן?

וואס זשע? ער קען שוין קיין „ניין" ניט צעהלען?!

טענות אהער רגז אהין — גיטעל איז א אידענע, דערצו נאך א שטיפמוטער, און די דעה שטעהט איין ביי די מחותנים.

דיא חתונה איז אבגעלייגט געווארען אויף שבת שירה.

זונטאג אויף מאנטאג האט דער חתן גענעכטיגט אין דער פרעמד, ווי ס'פיהרט זיך, כדי דער ארויספאהר זאל געפאלען ניט אום מאנטאג, פאר וועלכען א איד האט אזוי מורא. עפעס אנצוהויבען אין איהם: און מאנטאג גאנץ פריה האט חיים [illegible]

[illegible]

פער, וואו מען איז איהם שולדיג. דערפאר אבער דארט, וואו ער איז יענעם שולדיג, איז ער כמעט א בעווארענטער: זיין לעבען איז אימיצען דארט נויטהיג. —

גע'גנב'עט זיך אזוי פון דארף צו דארף: געגנוצט זיך מיט דער נאכט מעהר ווי מיט'ן טאג — איז ער אויף מארגען פערפאהרען אינ'ם „אפגעשמועסטען" שטעדטעל, וואו דער מחותן האט אויף איהם שוין געווארט.

ער האט אביסעל פערשפעטיגט, דורך דעם, וואס ער האט אויסגעקליבען דערפער, אויפגעלייגט וועג, אויסער דעם, האט איהם אלץ גיטעל אבגעשטעלט אויף דעם וועג, זיא קען ניט פאהרען גיך.. דיא נשמה טרייסעלט עס איהר ארויס, קלאגט זיא זיך אלץ, גלייך נור זיא האט א נשמה!....

וואס — שטיפמוטער, איז ניט קיין איינענע!....

ברוגז'לעך האבען זיך דיא מחותנים געקושט: און טאקע באלד נאכ'ן קושען האט דער אבי הכלה ארויסגעשטעלט א יום טוב'דיג זוייג... [illegible] און זיך ניט אויסגעהאלטען פון א פארוואורף.

— איך פרעג אייך אדרבה: אוגי פערשפעטיגט?!

— וואס איז שייך — פערשפעטיגט? פערענטפערט זיך חיים: עס איז עפעס געווענדט אין דער שעה — איז עס געווענדעט?!

— א מאל איז עס געווענדעט אין דער מינוט — ענטפערט יענער וואלקענדיג.

— היינו?

— היינו, אין שטעדטעל דא איז ניט שטיל....

חיים איז געבליבען א פערהילצערטער.

— און דערווייל איז נאך אהן סכנה. פענסטער האט מען נאר געזעצט אין יענעם שטעדטעל.

— אפשר דארף מען בעצייטענס ארוים פאהרען?

— וויפיעל איהר שמועסט, מישט זיך דער שוהל שמש אריין, האט איהר שוין געקענט אין גאנצען איבערקומען. דיא חופה שטעהט שוין פאר דער שוהל.

בלייבע ווי קאלך האבען דיא מחותנים אוועקגעפיהרט אחתן אין וואכעדיגע קליידער צו דער חופה. ערשט געהענדיג אויפן וועג האבען זי זיך מכבד געווען פאנאנדער מיט אונטערפיהרעכטס. כלי־זמר זגיממה־נפשך: צו גאט א האפנונג, אז עס [illegible]

[illegible]